

Minister Zdrowia

ZPŚ.050.5.2024.DŁ
Warszawa, 14 marca 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku!

W odpowiedzi na interpelację nr 1632 Pań posłanek Marceliny Zawisza, Darii Gosek-Popiołek oraz Joanny Wicha w sprawie odmów szczepień, proszę o przyjęcie poniższego. Szczepienia ochronne w Polsce wykonywane są w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2023 r. poz. 1284) zgodnie z którą osoby przebywające na terytorium Polski są obowiązane na zasadach określonych w ustawie do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym. Aktualnie szczepieniom obowiązkowym podlegają dzieci od chwili narodzin do 19 r.ż. oraz osoby przebywające na terenie Polski ponad 3 miesiące. Obywatele ukraińscy mają dostęp do szczepień ochronnych na zasadach ogólnych przyjętych w Polsce z możliwością realizacji świadczeń w trybie ustalenia indywidualnego kalendarza szczepień ochronnych. Polska ma system powszechnych szczepień ochronnych, umożliwiający skuteczne zapobieganie szerzeniu się groźnych chorób zakaźnych. Nałożenie powszechnego obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przeciw wybranym chorobom zakaźnym zapewnia odpowiednio wysoki odsetek osób uodpornionych przeciw tym chorobom i skutecznie zmniejsza ryzyko epidemicznego szerzenia się chorób zakaźnych w populacji. Katalog obowiązkowych szczepień ochronnych w Polsce jest szeroki z powodu konieczności utrzymania ochrony populacyjnej, ochrony indywidualnej oraz m.in. bezpośredniego sąsiedztwa z krajami o niestabilnej sytuacji epidemiologicznej. Oprócz katalogu szczepień obowiązkowych w Polsce są szczepienia zalecane, za które płaci pacjent oraz od 2023 roku szczepienia zalecane, bezpłatne dla pacjenta (np. szczepienie dziewcząt i chłopców przeciw HPV w ramach realizowanej Narodowej Strategii Onkologicznej). Równocześnie są realizowane szczepienia poekspozycyjne (tj. p. tężcowi i wścieklicznie).

Obowiązek szczepień wiąże się z dążeniem do uzyskania maksymalnej ochrony przed zakażeniem, a w dalszej perspektywie do zlikwidowania (eradykacji) danej choroby zakaźnej. Tylko uodpornienie wysokiego odsetka osób, najczęściej ponad 90%, uruchamia mechanizm odporności populacyjnej (inaczej zbiorowiskowej), który gwarantuje zahamowanie krążenia drobnoustroju i ochronę osób nie tylko zaszczepionych, lecz również tych, które z jakichkolwiek powodów nie zostały zaszczepione. W populacji dzieci zawsze będzie kilka procent chorujących przewlekłe, które nie mogą być szczepione, bo dla nich niektóre szczepienia byłyby niebezpieczne lub są u nich nieskuteczne. Są także dzieci, które ze względu na swój wiek są za małe, aby je zaszczepić. Jeżeli szczepienia są prowadzone na masową skalę, to te dzieci mają ochronę pośrednią wynikającą właśnie z odporności zbiorowiskowej. Jeżeli liczba wykonanych szczepień spadnie poniżej pewnego

poziomu, właściwego dla danej choroby, to ta ochrona nie będzie skuteczna. I to właśnie zjawisko odporności zbiorowiskowej stanowi społeczne uzasadnienie obowiązku szczepień. Obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym wynika z przepisów ustawowych, a jego niedokonanie (uchylanie się od tego obowiązku) aktualizuje obowiązek wszczęcia postępowania egzekucyjnego, którego rezultatem docelowym ma być poddanie dziecka szczepieniom ochronnym przeciwko wskazanym chorobom. Podstawą prawną prowadzenia egzekucji administracyjnej jest art. 26 Ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Na opiekunów dziecka może być nałożona grzywna w celu przymuszenia do wykonania obowiązku. Grzywna ta nie oznacza jednak szczepień przymusowych, jest to środek stosowany w postępowaniu administracyjnym, który ma zmotywować rodzica do poddania jego dziecka szczepieniom obowiązkowym (więcej informacji na stronie: <https://szczepienia.pzh.gov.pl/dla-lekarzy/zagadnienia-prawne/?strona=3#kto-jest-odpowiedzialny-za-egzekwowanie-obowiazku-szczepien>).

Mimo powyższego od dekady obserwowany jest ogólny trend malejącego stanu zaszczepienia w Polsce oraz wzrostu liczby osób uchylających się od szczepień. W 2022 r. względem 2020 i 2021 r. był on mniej zauważalny w całej Polsce, ale zwiększają się dysproporcje wykonanych szczepień w poszczególnych powiatach (więcej informacji na stronie: <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/jaka-jest-liczba-uchylen-szczepien-obowiazkowych/>). Tak jak zostało przedstawione powyżej, czynne uodpornienie poprzez stosowanie szczepień i utrzymanie jak najwyższego stanu zaszczepienia populacji jest najlepszym sposobem zapobiegającym ponownemu pojawieniu się choroby. W odniesieniu do naszego kraju należy to interpretować jako utrzymanie szczepień realizowanych w ramach Kalendarza Szczepień (szczepień obowiązkowych) oraz zalecanie szczepień osobom dorosłym. Dlatego bardzo ważne jest zwiększanie świadomości m.in. pracowników ochrony zdrowia w zakresie stosowanej profilaktyki u pacjentów oraz samych pacjentów na temat bezpieczeństwa i korzyści płynących z szczepień.

Minister Zdrowia popiera wszelkie działania, w tym informacyjno-edukacyjne na rzecz utrzymania poziomu zaszczepienia oraz popiera wykorzystywanie interdyscyplinarnej wiedzy eksperckiej (w tym ekspertów ds. zdrowia publicznego, specjalistów ds. komunikacji, mediów społecznościowych i ekspertów behawioralnych) w celu zwiększenia wysiłków na rzecz przeciwdziałania szerzeniu dezinformacji oraz stosowania silnego, opartego na dowodach, strategicznego podejścia do komunikacji. Biorąc pod uwagę powyższe Polska prowadzi działania w ramach krajowego dokumentu polityki zdrowia publicznego - Narodowego Programu Zdrowia (NPZ) wyznaczającego cele strategiczne i operacyjne oraz najważniejsze zadania do realizacji na rzecz m. in. zmniejszenia występowania chorób zakaźnych. W ramach Programu m.in. prowadzony jest portal Szczepienia.info (<http://szczepienia.pzh.gov.pl/>), który stanowi jedną z największych internetowych baz wiedzy na temat szczepień w języku polskim. Szczepienia.info jako jedyny portal w Polsce jest członkiem podlegającej WHO sieci Vaccine Safety Network (VSN), która zrzesza wiarygodne strony internetowe poświęcone tematyce szczepień w różnych krajach. Portal wymieniany jest na międzynarodowej liście stron internetowych informujących o szczepieniach w sposób rzetelny i wiarygodny - m.in. obok takich instytucji jak CDC, PH England, Robert Koch Institute. Dodatkowo w ramach zadania 5. NPZ: Promocja szczepień, utrzymanie funkcjonalności portalu informacyjnego dotyczącego szczepień – działania promocyjne i popularyzacyjne dotyczące szczepień ochronnych, w 2023 roku zostały wykonane m.in. zadania:

- opracowano „Przewodnik po szczepieniach dorosłych dla pacjenta” w formacie e-book https://szczepienia.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2024/02/szczepienia_doroslych_pacjent_FINAL.pdf
- opracowano „Przewodnik po szczepieniach przeciw HPV dla rodziców nastolatków” w formacie e-book <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2022/12/9.-Przewodnik-po-szczepieniach-przeciw-HPV-dla-rodzicow-nastolatkow.pdf>

- w okresie 30.10 do 15.12.2023 prowadzono kampanię edukacyjną pod hasłem „Początek jest kluczowy” i wiele innych.

Ponadto dobiega końca analiza postaw społecznych w zakresie szczepień ochronnych, pochodząca z raportu z badań podstawowych realizowanych w ramach projektu Gospostrateg II "Budowanie zaufania do szczepień ochronnych z wykorzystaniem najnowszych narzędzi komunikacji i wpływu społecznego". Opracowane w ramach projektu materiały instruktażowe oraz edukacyjne zostaną udostępnione grupom docelowym. Z uwagi na fakt, że osoby o postawach niejednoznacznych stanowią większość populacji, do nich należy kierować główne działania komunikacyjne. Znaczna część populacji wyraża obawy związane z bezpieczeństwem szczepień dzieci, zwłaszcza w zakresie wpływu szczepień na rozwój oraz wywoływania poważnych działań niepożądanych, dlatego Ministerstwo Zdrowia wzmacnia przekaz dotyczący bezpieczeństwa szczepień dzieci, ukierunkowany przede wszystkim na „oswajanie” pojęcia NOP w populacji, przy jednoczesnym budowaniu narracji, że szczepienia są elementem wzmacniania naturalnej odporności.

Dodatkowo przedstawiam poniżej przykładowe zmiany w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) oraz w refundacji szczepień przeciw wybranym chorobom zakaźnym, na przełomie ostatnich lat, mające na celu zwiększenie dostępu do poszczególnych szczepień:

- **Grypa**

W sezonie 2023/2024 zostały rozszerzone zasady w zakresie grupy objętej refundacją szczepionek przeciw grypie. Od 1 listopada 2023 szczepionki przeciw grypie są bezpłatne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r.ż. oraz w grupie dorosłych w wieku 65+. Aktualne pozostały zasady refundacji „leki bezpłatne dla kobiet w ciąży” do których zaliczają się szczepienia przeciw grypie. Dodatkowo 50% refundacji na szczepionkę przeciw grypie przysługuje wszystkim dorosłym w wieku 18-64 lata.

Więcej informacji na stronie: <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/jak-sa-refundowane-szczepionki-przeciw-grypie-w-sezonie-2023-2024/>

- **COVID-19**

Od 6 grudnia 2023 r. szczepionka białkowa podjednostkowa Nuvaxovid (firmy Novavax) zaktualizowana pod aktualnie dominujący podwariant XBB.1.5. może być stosowana również dla osób, które wyrażają chęć zaszczepienia, spełniają warunek wieku (osoby, które ukończyły 12 r.ż.) i posiadają prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.).

- **Zakażenie pneumokokami**

Od 2023 roku, zgodnie z PSO, zwiększono grupę dzieci objętą obowiązkowym szczepieniem przeciwko pneumokokom. Obowiązkowym, bezpłatnym szczepieniem przeciwko pneumokokom objęto wszystkie dzieci do ukończenia 19 r.ż. z określonych grup ryzyka, które dotychczas nie były szczepione przeciwko temu zakażeniu. Dla dzieci bez czynników ryzyka szczepienie przeciwko pneumokokom jest obowiązkowe do ukończenia 5 r.ż. Dodatkowo od 1 września 2023 roku na liście leków refundowanych znalazła się 13-walentna szczepionka przeciw pneumokokom – Prevenar 13. Szczepionka jest bezpłatna dla pacjentów w wieku 65+ ze zwiększonym ryzykiem choroby pneumokokowej. Więcej informacji na stronie:

<https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/pneumokoki/?strona=10#kogo-dotyczy-refundacja-szczepionki-przeciw-pneumokokom-u-doroslych>

- **HPV**

1 czerwca 2023 r. rozpoczęto szczepienia przeciw ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV) w ramach powszechnego programu szczepień. Szczepienia są przeprowadzane u dziewcząt i chłopców po ukończeniu 11 r.ż., do ukończenia 14 r.ż. - w schemacie dwudawkowym. Dodatkowo osoby od ukończenia 9 r.ż. do ukończenia 18 r.ż., niekwalifikujące się do

programu bezpłatnych szczepień przeciw HPV mogą skorzystać z 100% refundacji na szczepionkę 2-walentną Cervarix przeciw HPV. Osoby powyżej 18 r.ż. mogą skorzystać z 50% refundacji na w/w szczepionkę. Więcej informacji na stronach:

<https://www.gov.pl/web/zdrowie/dla-swiadczeniodawcow>

<https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/hpv/?strona=6#komu-przysluguja-bezplatne-szczepionki-przeciw-hpv>

- **Ospa wietrzna**

Od 2023 roku, zgodnie z PSO, szczepienie przeciwko ospie wietrznej jest obowiązkowe i bezpłatne dla osób z określonych grup ryzyka do ukończenia 19 r.ż. Wcześniej w/w szczepienie było obowiązkowe w określonych grupach ryzyka do ukończenia 12 r.ż. Więcej informacji na stronie: <https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/ospa-wietrzna/?strona=6#jak-sa-finansowane-szczepionki-przeciw-ospie-wietrznej>.

- **Półpasiec**

Od 1 stycznia 2024 roku szczepionka przeciw półpaścowi i neuralgii popółpaścowej o nazwie Shingrix jest dostępna z 50% refundacją dla pacjentów w wieku 65+ z określonych grup ryzyka. Więcej informacji na stronie:

<https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/polpasiec/?strona=6#co-nalezy-zrobic-aby-zaszczepic-sie-przeciw-polpascowi>.

Dodatkowo w Programie Szczepień Ochronnych na 2024 rok ogłoszono istotne zmiany dotyczące szczepień dorosłych. Rozszerzono obowiązek szczepienia przeciw niektórym chorobom zakaźnym na wybrane grupy pacjentów z niedoborami odporności. Wszyscy pacjenci (bez względu na wiek) przed lub po przeszczepieniu macierzystych komórek krwiotwórczych (HSCT), narządów mięszowych oraz anatomiczną lub czynnościową asplenią zostali objęci bezpłatnymi szczepieniami przeciw: błonicy, tężcowi i krztuścowi, inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, odrze, śwince, różyczce, polio, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B. Więcej informacji na stronie: <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wazne-zmiany-w-programie-szczepien-ochronnych-na-2024-rok/?wersja=dla-pacjentow>

Podsumowując, Ministerstwo Zdrowia nieustannie, czynnie działa na rzecz utrzymania poziomu zaszczepienia, który zapewnia społeczeństwu odporność zbiorowiskową. Zdaniem resortu zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych oraz innych chorób o charakterze społecznym poprzez szczepienia ochronne jest możliwe dzięki racjonalnym działaniom w obszarze zdrowia publicznego podejmowanym przez organy i instytucje państwa na każdym szczeblu w zakresie posiadanych przez nie kompetencji.

Działania te polegają m.in.:

- Właściwej regulacji prawnej szczepień ochronnych – szczepienia obowiązkowe.
- Działalności oświatowo- zdrowotnej i promocji szczepień ochronnych.
- Egzekwowaniu obowiązku poddawania się szczepieniom w odniesieniu do tych szczepień ochronnych, które są szczepieniami obowiązkowymi.
- Zapewnieniu bezpieczeństwa szczepień ochronnych.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Urszula Demkow
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/